

Рукопис опубліковано:

Захаркіна Л.С., Крещік О.С. Аналіз впливу факторів інноваційної активності суб'єктів господарювання на індикатори національної економічної безпеки через призму фінансової безпеки // Глобальні та регіональні аспекти інноваційного розвитку економіки : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, 23 березня 2018 р. Одеса : ОНЕУ, 2018. С. 13-17.

Захаркіна Людмила Сергіївна
к.е.н., доцент кафедри фінансів і підприємництва
Навчально-наукового інституту фінансів, економіки та менеджменту ім. О. Балацького
Сумського державного університету

Крещік Ольга Сергіївна
студентка 4 курсу групи Ф-41
Навчально-наукового інституту фінансів, економіки та менеджменту ім. О. Балацького
Сумського державного університету

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ІНДИКАТОРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ*

Сучасний економічний стан країни спонукає до пошуків факторів, які зможуть забезпечити економічну стабільність, високий рівень конкурентоспроможності, сталий розвиток, стійкість до зовнішніх та внутрішніх загроз. Тому дуже важливо знайти фактори, які зможуть відновити рівень фінансової безпеки - однією з головних складових національної економічної безпеки.

Ключові слова: *фінансова безпека, національна економічна безпека, інновації.*

Для кожної країни важливо забезпечити належний рівень національної економічної безпеки від якої залежить здатність протистояти внутрішнім та зовнішнім кризовим явищам та здатності покращити рівень життя населення. Економічна безпека вміщує низку складових, однією з яких є фінансова безпека.

Фінансова безпека – це одна з найважливіших складових економічної безпеки в умовах ринкової економіки яка вміщує:

- стан фінансів і фінансових інститутів, при якому забезпечується гарантований захист національних економічних інтересів;
- гармонійний і соціально спрямований розвиток національної економіки, фінансової системи і всієї сукупності фінансових відносин і процесів у державі;
- готовність і здатність фінансових інститутів створювати механізми реалізації та захисту інтересів розвитку національних фінансів;
- підтримку соціально – політичної стабільності суспільства;
- формування необхідного економічного потенціалу і фінансових умов для збереження цілісності та єдності фінансової системи навіть при найбільш несприятливих варіантах розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів і успішного протистояння внутрішнім і зовнішнім загрозам фінансової безпеки [1].

Досліджуючи проблему забезпечення національної економічної безпеки слід звернути увагу на інноваційну складову. Так, західна економічна парадигма вбачає в інноваціях єдиний можливий шлях розвитку виробничого сектору, оскільки по-іншому якісні перетворення економік неможливі. У цьому проявляється тісний зв'язок інновацій та економічної безпеки, від забезпечення стабільності якої залежать відповідний рівень конкурентоспроможності економіки та тенденції ринкових процесів [2].

Складовими фінансової безпеки України відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України є банківська, боргова, бюджетна, валютна, грошово-кредитна безпеки та безпека небанківського фінансового ринку [3].

Розглянемо ключові показники фінансової безпеки та інноваційної активності суб'єктів господарювання в Україні (табл. 1).

Таблиця 1 – Ключові показники рівня фінансової безпеки та інноваційної активності суб'єктів господарювання в Україні у 2010-2016 рр.

Найменування індикатора, одиниця виміру	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Відношення обсягу державного та гарантованого державою боргу до ВВП, %	38,58	35,07	35,33	38,41	69,37	79,04	80,97
Відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП, %	- 5,73	-1,75	- 3,66	- 4,25	- 4,92	- 2,27	- 2,94
Співвідношення довгострокових (> 1 рік) кредитів та депозитів, разів	3,75	3,10	2,37	1,76	2,83	3,89	4,13
Рентабельність банківських активів, %	-4,38	-1,45	-0,76	0,45	0,12	- 4,07	- 5,46
Питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП, %	0,90	0,79	0,80	0,80	0,69	0,64	н.д.
Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %	3,8	3,8	3,3	3,3	2,5	1,4	н.д.

Джерело: складено та розраховано авторами за даними [4-9]

* Виконано в рамках науково-дослідної теми № 0117U003922 «Інноваційні драйвери національної економічної безпеки: структурне моделювання та прогнозування»

Розглянувши показники, наведені в таблиці 1, можна констатувати, що основні показники фінансової безпеки в Україні з року в рік протягом 2010-2016 рр. погіршуються. Аналогічну тенденцію мають і показники, що характеризують інноваційну активність суб'єктів господарювання.

Слід розглянути наступну тенденцію: кількість кредитів у порівнянні з депозитами за період 2010-2016 рр. зростає (табл. 2), проте ці кредити, як видно з табл. 1 не мають належного інноваційного спрямування: відсоток інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції знизився у 2016 р. на 63% у порівнянні з 2010 роком (з 3,8% до 1,4%). У структурі фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств за технологічними секторами у 2015 році лівова частка фінансування (58,8%) припадала на середньонизькотехнологічний сектор; 8,3% - на середньотехнологічний сектор; 17,6% - на низькотехнологічний сектор; 15,3% - на високотехнологічний сектор [10, с.99]. У 2014 р. – частка фінансування високотехнологічний сектору складала – 21,7% [10, с.99].

Таблиця 2 – Стан надання/залучення довгострокових (понад 1 рік) кредитів та депозитів в Україні у 2010-2017 рр., млн. грн

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
кредити, надані резидентам строком від 1 до 5 років	275 605	301 002	294 551	310 739	390 343	329 593	389 798	342 147
кредити, надані резидентам строком понад 5 років	214 446	203 385	176 394	173 961	217 280	214 057	258 409	268 792
депозити, залучені від резидентів строком від 1 до 5 років	106 718	132 907	163 861	249 362	186 535	120 055	148 497	151 485
депозити, залучені від резидентів строком понад 5 років	23 956	29 907	35 219	26 216	27 963	19 836	8 581	34 896
Співвідношення довгострокових (> 1 рік) кредитів та депозитів, разів	3,75	3,10	2,37	1,76	2,83	3,89	4,13	3,28

Джерело: складено та розраховано авторами за даними [6-7]

Тож бачимо, що банківські кредити як фактор активізації інноваційної активності в Україні належним чином не працюють. Відповідно рентабельність банківських активів з року з рік знижується (табл. 1).

Таким чином, можемо стверджувати, що показники інноваційної активності суб'єктів господарювання та фінансової безпеки держави взаємозалежні. В Україні рівень впливу банківського кредитування на технологічне оновлення господарського комплексу України залишається низьким, що свідчить про низьку ефективність інноваційно-інвестиційних процесів. Відповідні тенденції в інноваційній-інвестиційній сфері з іншої сторони призводять до розбалансованості показників фінансової безпеки держави.

Таким чином, ситуація, що склалася, диктує необхідність здійснення практичних кроків у напрямі розробки відповідних програм по поліпшенню інноваційно-інвестиційного клімату в Україні через призму фінансової безпеки держави.

Список використаних джерел:

1. Савицька О. Оцінка та шляхи забезпечення фінансової безпеки України / О. Савицька // Економічний форум. – 2012. – №3. – С.14.
2. Інновації та економічна безпека держави / Загальні питання формування та реалізації інноваційної політики держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу - http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/Zadykhaylo/1_2.pdf
3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10. 2013, №1277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=MetodichniRekomendatsii>
4. Державний борг України [Електронний ресурс] // Сайт Мінфін. — Режим доступу : <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>
5. Виконання державного боргу України [Електронний ресурс] // Сайт Мінфін. — Режим доступу : <https://index.minfin.com.ua/budget/>
6. Грошово-кредитна статистика [Електронний ресурс] // Сайт Національного банку України. — Режим доступу : <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https://bank.gov.ua/files/3.3-Loans.xls>
7. Грошово-кредитна статистика [Електронний ресурс] // Сайт Національного банку України. — Режим доступу : <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https://bank.gov.ua/files/3.2-Deposits.xls>
8. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] // Сайт Національного банку України. — Режим доступу : https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http://data.gov.ua/sites/default/files/media/320/16.08.2016/09_Osnojni_pokaznyky_dijalnosti_bankiv.xlsx
9. Наукова та інноваційна діяльність України [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. — Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
10. Стан розвитку науки і техніки, результати наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій за 2015 рік : Аналітична довідка // Міністерство освіти і науки України. – Український інститут науково-технічної і економічної інформації. Київ – 2016. - С.199.